

2023-02-01

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2020-01049

Motion – Förtydligande av Program för konst och kultur i det offentliga rummet

Återremitterat ärende

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta följande.

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

Kommunfullmäktige avslår motionen då ”Programmet för konst och kultur i det offentliga rummet” redan ger förutsättningar för att principen om armlängds avstånd tillämpas samt att det redan finns en synpunktshantering inom området. Motionen är härmed färdigbehandlad.

Sammanfattning

I motionen ”Programmet för konst och kultur i det offentliga rummet” ska förtydligas genom ett tillägg om att ”*principen om armlängds avstånd*” ska tillämpas inom ramen för programmets verksamhet, och att ett utdrag med denna information samt instruktioner för hur konstnärer ska agera om de skulle uppleva att de utsätts för politisk, eller annan med principen oförenlig styrning, ska skickas ut till alla i sådan verksamheter deltagande konstnärer.

På kommunfullmäktiges sammanträde den 19 december 2022 återremitterades ärendet genom en så kallad minoritetsåterremiss enligt 5 kap. 50 § kommunallagen. Motiveringen till återremissen var att förhoppningen är att motionens intentioner ska behandlas mer direkt.

Förslagen i motionen

I motionen föreslås:

- Ett tillägg ska göras till Program för konst och kultur i det offentliga rummet, i vilket det explicit fastställs att principen om armlängds avstånd ska tillämpas i alla inom programmets ramar genomförda kulturverksamheter samt att

- ett utdrag ur Program för konst och kultur i det offentliga rummet, där ovan nämnda tillägg ingår, ska delas ut till alla i sådana verksamheter deltagande konstnärer, tillsammans med instruktioner för hur de ska agera om de skulle uppleva att de utsätts för politisk eller annan med principen oförenlig styrning.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till kulturnämnden som lämnat synpunkter på motionen (se nedan synpunkter). Juridik- och kanslistaben lämnar i detta ärende, utifrån kulturnämndens synpunkter och kommunstyrelsens perspektiv, en samlad bedömning och förslag till beslut.

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens arbetsutskott samt kommunstyrelsen under hösten 2022. På kommunfullmäktiges sammanträde den 19 december 2022 återremitterades ärendet genom en så kallad minoritetsåterremiss enligt 5 kap. 50 § kommunallagen. Motiveringen till återremissen var att förhoppningen är att motionens intentioner ska behandlas mer direkt.

Synpunkter från kulturnämnden

Kulturnämnden behandlade motionen på sitt sammanträde den 19 oktober 2021, § 87. Kulturnämnden beslutade då följande;

Kulturnämnden föreslår kommunfullmäktige att fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige noterar kulturnämndens redovisning och förklarar med den noteringen motionen färdigbehandlad.

Av kulturnämndens beslutsunderlag framgår i följande redogörelse;

- **Principen om armlängds avstånd**
”Etablerandet och hävdandet av principen om armlängds avstånd inom kulturpolitiken är ett uttryck för en idé om avhållsamhet när det gäller styrning. Armlängds avstånd är i detta avseende en allmänt hållen princip om att politiker och politiska församlingar ska avhålla sig från konstnärliga bedömningar och avstå från att organisera kulturpolitiken på ett sätt som riskerar att politiskt styra vad utövande konstnärer och kulturskapare väljer att innehållsligt ägna sig åt.”
/.../
”Bakgrunden till principen om armlängds avstånd är de historiska erfarenheter som gjorts av kulturpolitikens ideologisering och användning som politiskt maktmedel i exempelvis Tyskland under nazismen och i de forna öststaterna under kommunismen. Begreppet myntades i Storbritannien efter andra

världskriget.”¹ Syftet med principen är att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet.

- **Program för konst och kultur i det offentliga rummet**

I Program för konst och kultur i det offentliga rummet anges att kommunens funktion inom det offentliga rummet och den öppna konsten ska präglas av de fyra styrprinciperna, vilket bland annat definieras enligt nedan:

- ”konkurrens – kommunen dels gör det möjligt för var konstnär själv att avgöra om den vill bidra i utformningen och utvecklingen av det offentliga rummet, dels välkomnar entreprenörer att utifrån sina idéer göra den öppna konsten tillgänglig
- konkurrensneutralitet – kommunen gör inte skillnad mellan olika aktörer som medverkar i konsten att skapa det offentliga rummet och som gör den öppna konsten tillgänglig
- ansvar och befogenheter ska läggas på lägsta effektiva nivå – konsten att skapa det offentliga rummet sker nära dem som verkar och vistas i det offentliga rummet”

- **Nämndens uppdrag - Öppna konsten**

Enligt programmet har kulturnämnden ansvar för den del i programmet som kallas ”Öppna konsten”, vilket innefattar att öka tillgängligheten till konsten i det offentliga rummet genom olika aktiviteter. Kulturhuset Dieselverkstaden har nämndens uppdrag att genomföra dessa aktiviteter. Nämndens avtal är ett delegerat ansvar till lägsta effektiva nivå i enlighet med kommunens grundläggande värdering och styrprinciper. Det innebär i praktiken att nämnden inte fattar beslut om programinnehåll, eller vilka konstnärer och övriga kulturproducenter som ska engageras för utförande av aktiviteterna. Bedömningen är därmed att nämnden lever upp till ”principen om armlängds avstånd”.

Enligt nämndens avtal ska kulturhuset Dieselverkstaden ha system och rutiner för att löpande kunna ta emot synpunkter och klagomål, samt redovisa vidtagna åtgärder för att komma tillrätta med de eventuella brister som uppdragats i samband med klagomålen. Bedömningen är att detta system skapar goda förutsättningar för konstnärer och övriga kulturproducenter att framföra eventuella synpunkter och klagomål gällande genomförandet av uppdrag.

Enligt kommunfullmäktiges beslut ska programmet utvärderas varje mandatperiod, vilket innebär att en utvärdering ska genomföras under 2022. Bedömningen är att denna utvärdering bör genomföras av en utomstående part

¹ Myndigheten för Kulturanalys, Rapport 2021:1, Så fri är konsten – Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten

för en oberoende genomlysning av hela programmets resultat och upplägg gällande ansvar, struktur, organisation och förutsättningar för genomförandet av konst och kultur i det offentliga rummet.

Juridik- och kanslistabens samlade bedömning

Bakgrund – Konst och kultur i det offentliga rummet

Kommunfullmäktige beslutade den 19 april 2010, § 69, att anta visionen *Den öppna konsten ska bjuda in, beröra och berika människor och mötesplatser för konsten i det offentliga rummet i Nacka*. I samma beslut antog kommunfullmäktige en strategi för arbetet med offentlig konst i Nacka. Det samlade ansvaret för arbetet med offentlig konst i Nacka lades på kulturnämnden och en bestämmelse om det fördes in i kulturnämndens reglemente. Den dåvarande tekniska nämnden fick ansvar för drift och underhåll av den offentliga konsten på allmän plats. Det fanns inte någon bestämmelse om det i natur- och trafiknämndens reglemente tidigare.

Inom kommunstyrelsens ansvar för stadsutveckling har arbetssättet Konsten att skapa stad utvecklats för medskapande, konst, kultur och konstnärlig kompetens i utvecklingen av Nacka stad. Det började som ett Vinnova-projekt inom det program som kallas ”FRÖN - för ökad innovation i offentligt finansierad verksamhet”. Konsten att skapa stad har sen starten 2013 fått finansiering för tre olika faser: planering, utveckling och införande. Den sista fasen (införande) avslutades den 28 februari 2017.

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2018 (§ 175) att anta ett samlat styrdokument för konst och kultur i det offentliga rummet. Förslaget till program bygger på en sammanvägning av de två metoder som tillämpas idag, *Konsten att skapa stad* och *Öppna konsten*. Enligt beslutet ansvarar

- kommunstyrelsen för användning av konst och kultur i all utveckling av det geografiska området och när konst i övrigt ska tillkomma i det offentliga rummet eller i välfärdfastigheter som kommunen ansvarar för
- kulturnämnden för dokumentation av och tillgänglighet till konst i kommunens offentliga rum
- natur- och trafiknämnden för drift av konst i det offentliga rummet utomhus.

Av programmet följer att uppföljning och utvärdering av konsten att skapa stad, konsten att skapa konst i hela Nacka och öppna konsten ska ske i årsboksluten för de ansvariga nämnderna. Programmet för konst, kultur och konstnärlig kompetens i det offentliga rummet ska utvärderas varje mandatperiod.

Särskilt om muralmålningfestivalen Wall Street

En mängd olika projekt har genomförts inom ramen för programmet ”Konsten att skapa stad”. Både pågående och genomförda projekt finns redovisade på kommunens hemsida

- [Konsten att skapa stad | Nacka kommun](#). Ett av de mest omfattande och omskrivna projekt som genomförts inom ramen för konsten att skapa stad, är muralmålningfestivalen, Wall Street Nacka. Första gången Wall Street Nacka genomfördes, 2019, skedde projektet i kommunens regi men i nära samarbete med byggaktörer och näringsliv. Den 27 september 2021 (§ 317) beslutade kommunstyrelsen att utveckla konceptet kring muralmålningfestivalen genom att besluta att kommunen ska bli medlem i en ny, ideell förening som ska fungera som plattform för Wall Street Stockholm 2022. Numera bedrivs och arrangeras den tidigare festivalen Wall Street genom den fristående och politiskt neutrala ideella organisationen ”Storstockholm Konst & Arkitektur” som har sitt säte i Stockholm. Föreningen har som ändamål att bedriva verksamhet som stärker och stödjer en positiv stads- och samhällsutveckling av offentliga platser utomhus i Storstockholm. Verksamheten har fokus på delaktighet, medskapande, konst, kultur och arkitektur som resurser för ökad innovationskraft och hållbarhet. Föreningens medlemmar består av en sammanslutning av kommuner och kommunala bolag i stockholmsregionen samt några bransch- och intresseorganisationer. Förtroendevalda medverkar inte i varken projektgrupp eller konstråd för WALLSTREET Stockholm 2022, eller i styrelsen för den ideella föreningen som är plattform för projektet. Detta sker enligt föreningen utifrån principen om en armlängds avstånd.

Samlad bedömning

Utifrån ovan redogörelse av innehåll och arbete kopplat till ”Programmet om konst och kultur i det offentliga rummet” framgår det att programmet följer kommunens grundläggande värdering och styrprinciper. Det innebär i praktiken att exempelvis kulturnämnden inte fattar beslut om programinnehåll, eller vilka konstnärer och övriga kulturproducenter som ska engageras för utförande av aktiviteterna inom ”Öppna konsten. Inom ramen för programmet sker som ovan nämnts även muralmålningfestivalen Wall Street. Denna festival sker numera inom ramen för den ideella och politiskt neutrala föreningen ”Storstockholm Konst & Arkitektur”. Förtroendevalda deltar varken i projektgrupp eller konstråd för föreningen eller i styrelsen för den ideella föreningen som är plattform för projektet. Detta sker enligt föreningen utifrån principen om en armlängds avstånd.

För det fall att deltagande konstnärer inom ramen för programmet för konst och kultur i det offentliga rummet skulle uppleva att de utsätts för politisk eller annan med principen oförenlig styrning finns det redan etablerade system och rutiner för kommunen för att ta emot synpunkter och klagomål. Inom exempelvis kulturnämndens avtal med kulturhuset Dieselverkstaden anges att det ska finnas system och rutiner för att löpande kunna ta emot synpunkter och klagomål, samt redovisa vidtagna åtgärder för att komma tillrätta med de eventuella brister som uppdagats i samband med klagomålen. Kulturnämnden gör bedömningen att detta system skapar goda förutsättningar för konstnärer och övriga

kulturproducenter att framföra eventuella synpunkter och klagomål gällande genomförandet av uppdrag. För övriga projekt som sker inom ramen för programmet finns det alltid möjlighet att lämna synpunkter och klagomål till kommunen. Inkomna synpunkter och klagomål hanteras då i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen och den serviceskyldighet som gäller. Utifrån kommunens vision om öppenhet och mångfald är det av vikt att eventuella synpunkter och klagomål kommer in till kommunen. För det fall en konstnär ändå inte vill inkomma personligen med klagomål eller synpunkter finns det alltid möjlighet att vända sig till Konstnärernas riksorganisation (KRO) som bland annat arbetar med frågan om konstnärlig frihet.

Av minoritetsåterremissen i kommunfullmäktige anges att det finns en förhoppning att motionens intentioner ska behandlas mer direkt. Utifrån ovan redogörelse kan det konstateras att principen om en armlängds avstånd exempelvis redan integrerats inom ramen för Muralmålningfestivalen Wall Street, som numera sker inom ramen för den ideella och politiskt neutrala föreningen ”Storstockholm Konst & Arkitektur”. Förtroendevalda deltar varken i projektgrupp eller konstråd för föreningen eller i styrelsen för den ideella föreningen som är plattform för projektet. Detta sker enligt föreningen utifrån principen om en armlängds avstånd. Det bedöms inte, i dagsläget, finnas ett behov av en särskild skrivning i ”Programmet om konst och kultur i det offentliga rummet” avseende principen om armlängds avstånd. I enlighet med programmet ska uppföljning och utvärdering av konsten att skapa stad, konsten att skapa konst i hela Nacka och öppna konsten ske i årsboksluten för de ansvariga nämnderna. Skulle det vid en sådan uppföljning eller utvärdering framkomma ett behov att revidera programmet, i enlighet med vad som föreslås i motionen, bör detta däremot tas med när kommunstyrelsen ser över programmet vid nästa tillfälle. I dagsläget har inte något sådant behov framkommit. Den samlade bedömningen är därför fortsatt att motionen avslås då ”Programmet för konst och kultur i det offentliga rummet” redan ger förutsättningar för att principen om armlängds avstånd tillämpas samt att det redan finns en synpunktshantering inom området.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Ärendet medför inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

1. Motionen
2. Protokollsutdrag från kommunfullmäktige den 19 december 2022, § 320
3. Program för konst och kultur i det offentliga rummet
4. Protokollsutdrag från kulturnämnden den 19 oktober 2021, § 87.

5. Kultur- och fritidsenhetens tjänsteskrivelse i ärendet daterad den 28 september 2021, KUN 2020/126.

Christopher Arontaus
Tf kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben